

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 739/2025-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., Kováčska 28, Košice, proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Co/63/2024-290 z 29. mája 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. septembra 2025 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozhodnutím krajského súdu namietaným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú zrušiť napadnuté rozhodnutie, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania. Zároveň navrhli začatie konania o súlade zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“) s čl. 1, čl. 12 a čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Uznesením

ústavného súdu č. k. I. ÚS 739/2025-18 zo 16. decembra 2025 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu, a to i s ohľadom na § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), keď sťažovatelia odôvodnili nepodanie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v danej veci ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veciach nimi uplatňovaného nároku na opakovanú náhradu za zákonné vecné bremeno.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú v postavení žalobcov v konaní o zaplatenie finančnej náhrady za užívanie pozemkov vo výške 6 343,02 eur s príslušenstvom vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 67C/15/2023 proti žalovanému mestu Košice, Trieda SNP 48/A, Košice, IČO 00 691 135 (ďalej aj „žalovaný“).

3. Sťažovatelia sa domáhali na mestskom súde opakovanej odplaty za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., keďže ich pozemky nachádzajúce sa v k. ú. [REDAKOVANÉ] užíva žalovaný.

4. Opakovanej náhrady sa domáhali z dôvodu, že, čo sa týka tých istých pozemkov, Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/50/2020 a krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9Co/48/2022 právoplatne rozhodli, že sťažovatelia majú nárok na opakovanú náhradu, preto ide o vec *res iudicata*.

5. Mestský súd rozsudkom sp. zn. 67C/15/2023 z 13. marca 2024 žalobu zamietol.

6. Krajský súd v odvolacom konaní rozhodol napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a svoje rozhodnutie odôvodnil ustálenou rozhodovacou praxou, že odplata za vecné bremeno podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. je jednorazová. Vo vzťahu k námietke *res iudicata*, že, čo sa týka tých istých pozemkov, súd už raz rozhodol právoplatne o odplate pre sťažovateľov, krajský súd poskytol iba stručné odôvodnenie, že judikatúra sa môže meniť.

7. Podaním doručeným ústavnému súdu 12. marca 2026 bola ústavná sťažnosť doplnená.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Podstatou argumentácie sťažovateľov je skutočnosť, že podľa ich názoru postupom a napadnutým rozhodnutím krajského súdu bol porušený princíp legitímnych očakávaní a princíp právnej istoty sťažovateľov.

9. Okresný súd už v minulosti v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/50/2020 a krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9Co/48/2022 právoplatne rozhodli, že sťažovatelia majú nárok na opakovanú náhradu za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z.

10. Po tom, ako už premlčacia lehota na vymáhanie jednorazovej odplaty uplynula, krajský súd rozhodol tak, že odplata za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je jednorazová.

11. Sťažovatelia mali legitímne očakávania, že súd rozhodne rovnako, ako rozhodoval v ich predchádzajúcich konaniach.

12. Odkazujúc na judikatúru ústavného súdu, sťažovatelia poukazujú predovšetkým na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015, ktorý hovorí o ústavne konformnom výklade čl. 20 ods. 4 ústavy, podľa ktorého odplata má byť opakujúca, a nie jednorazová.

13. Ak súdna prax dospeje po 11 rokoch od účinnosti zákona k záveru, že odplata za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je jednorazová, teda dospeje k takémuto záveru po tom, čo právo je už premlčané, tak to podľa sťažovateľov nie je v súlade s princípom právneho štátu ani s princípom legitímnych očakávaní, ani s princípom právnej istoty.

14. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ale aj ustálená rozhodovacia prax o jednorazovej odplate za vecné bremeno podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. spôsobili to, že už nikto nevysporiada vlastnícke právo pod stavbami vo vlastníctve územnej samosprávy. Takáto judikatúra spôsobila to, že vlastníkom zostáva iba holé vlastnícke právo. Rozsahom vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je totiž absolútna držba pozemku a užívanie pozemku bez obmedzení jednotkami územnej samosprávy. Je to výslovne na vôli obcí a samosprávnych krajov, či pristúpia k usporiadaniu vlastníckych vzťahov k pozemkom a kedy.

15. Súdny priznávali do roku 2009 vlastníkom pozemkov vydanie bezdôvodného obohatenia, po roku 2009 opakujúcu sa náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva do roku 2020.

16. Sú dve skupiny vlastníkov. Jedna skupina vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov je tá, ktorá mala k 1. júnu 2009 uzatvorené nájomné zmluvy s obcami a so samosprávnymi krajmi a v čase účinnosti zákona dostávala pravidelne odplatu, nájomné, a to ročne alebo mesačne, a na týchto pozemkoch vecné bremeno nevzniklo. Ak došlo k ukončeniu nájmu, tak vlastník môže žiadať bezdôvodné obohatenie, a to opakovane, až pokiaľ nedôjde k usporiadaniu. Druhá skupina vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov nemala ku dňu účinnosti zákona uzatvorené nájomné zmluvy s obcami a so samosprávnymi krajmi a na týchto pozemkoch vzniklo zákonné vecné bremeno. Ak nepožiadali o jednorazovú odplatu za obmedzenie vlastníckeho práva do 1. júna 2012, tak už žiadnu náhradu nedostanú.

17. Podľa názoru sťažovateľov § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je neústavný, a preto sťažovatelia zároveň podávajú návrh, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania o súlade zákona č. 66/2009 Z. z. s čl. 1, čl. 12, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ktorý odôvodnili tak, že ústava neumožňuje, aby k vyvlastneniu alebo nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva došlo priamo zákonom, náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva má byť primeraná a opakujúca sa. Zákonom č. 66/2009 Z. z. v spojení s ustálenou rozhodovacou praxou dochádza k faktickému vyvlastneniu (sťažovateľom zostáva iba holé vlastníctvo, platia dane, poplatky a samosprávne celky nič nenúti, aby pozemky vysporiadali, pokiaľ je odplata jednorazová a navyše už aj premlčaná). Podľa sťažovateľov obmedzenie vlastníckeho práva v tomto prípade nie je vo verejnom záujme.

18. V doplnenom podaní k ústavnej sťažnosti sťažovatelia poukazujú na znenie nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 369/2025 z 24. septembra 2025 a s tým súvisiace rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/23/2025 z 27. februára 2026, v ktorom okrem iného najvyšší súd konštatuje, „že *vzhľadom na povinnosť ústavne konformného výkladu podľa čl. 152 ods.4 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá sa vzťahuje na súdy Slovenskej republiky, sa Krajský súd v Košiciach v ďalšom*

konaní pri odôvodnení svojho rozhodnutia vyrovná aj s horeuvedenými závermi Ústavného súdu Slovenskej republiky nálezom zo dňa 24. septembra 2025, č.k. II.ÚS 369/2025-49. “.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

19. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda krajského súdu, ktorý v podaní sp. zn. 1SprV/1060/2025 z 15. januára 2026 s poukazom na stanovisko predsedníčky veci prejednávajúceho senátu uviedol, že právne posúdenie veci, pokiaľ ide o otázku, či náhrada za vecné bremeno má povahu jednorazového alebo opakovaného plnenia, bolo v danom prípade založené na ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu (jedno z rozhodnutí najvyššieho súdu založené na takomto právnom závere bolo v tom čase už aj publikované – uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/49/2023 z 26. júna 2024 uverejnené v periodiku Zo súdnej praxe pod č. 46/2024).

20. Pokiaľ by za tohto stavu ústavný súd dospel k záveru, že spôsobom právneho posúdenia uvedenej otázky krajský súd (v spojení s rozhodnutím okresného súdu) porušil základné práva sťažovateľov, paradoxne by tým prakticky založil protiústavnosť rozhodnutia, ktoré by zrejším rozporom s ustálenou rozhodovacou praxou porušilo ústavný príkaz predvídateľnosti rozhodnutí orgánov verejnej moci premietnutý do zákonnej povinnosti súdu rozhodnúť spor v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít.

21. Krajský súd sa rozhodne nemôže stotožniť s ústavným súdom už v inom prípade (II. ÚS 369/2025) prezentovanou pohnútkou zmeny interpretácie relevantnej úpravy odôvodnenou nenaplnením jej účelu počas 16 rokov jej uplatňovania (aplikácie). Podľa názoru krajského súdu tým ústavný súd nielen zneisťuje autoritu rozhodovacej činnosti súdov počas uplynulých rokov, vlastnú nevynímajúc, a paradoxne sám vážne narušuje princíp ochrany legitímnych očakávaní, ale predovšetkým takýmto zásadným obratom pri výklade zákonného textu bez zdôvodnenia relevantnej spoločenskej potreby (stratu parametra spravodlivosti len odstupom času za takýto dôvod krajský súd nepovažuje) môže zasiahnuť do právomoci patriacej zákonodarcovi.

22. Je na zamyslenie, či norma, ktorá od svojho prijatia vyvoláva toľko aplikačných problémov s významným presahom aj na základné práva a ktorá evidentne v takejto konštelácii zostane aj v budúcnosti, keďže ňou predpokladané zavŕšenie usporiadania vlastníckych práv pozemkov pod stavbami je aj podľa už naznačených úvah ústavného súdu skôr iluzórne, vôbec môže byť ústavne udržateľným podkladom na akúkoľvek spravodlivú interpretáciu; inými slovami povedané, prirodzene sa natíska otázka, či by sa taký zásadný obrat v nazeraní na tento predpis ústavným súdom nemal sústrediť skôr na hľadanie spôsobu posúdenia jeho ústavnosti než na zmenu len prednedávnom uspokojivo ustálenej súdnej praxe, pričom riešenie z nej vyplývajúce bolo navyše opakovane posúdené ústavným súdom ako ústavne konformné.

23. Krajský súd zastáva názor, že právne závery, na ktorých je podľa odôvodnenia jeho rozhodnutie vystavané, majú dostatočný základ v platnej právnej úprave i v aplikačnej praxi vyšších súdnych autorít, nie sú s nimi v rozpore, už vôbec nie v extrémnom nesúlade a nemožno ich považovať ani za celkom zrejme svojvoľné. Námietkam sťažovateľov chýba vecný základ i ústavnoprávny rozmer.

24. Vzhľadom na uvedené skutočnosti predseda senátu zastáva názor, že ústavná sťažnosť sťažovateľov je neopodstatnená.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

25. Zúčastnená osoba sa na výzvu ústavného súdu vyjadrila k ústavnej sťažnosti podaním z 21. januára 2026 tak, že nesúhlasí s podanou ústavnou sťažnosťou a závery napádaného rozsudku považuje v celom rozsahu za správne a súladné s aktuálnou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít.

26. Podľa názoru zúčastnenej osoby sa nemožno stotožniť so závermi ústavného súdu vyjadrenými v náleze č. k. II. ÚS 369/2025-49 z 24. septembra 2025.

27. Zúčastnená osoba zastáva názor, že len samotné plynutie času nemôže bez ďalšieho spôsobiť zmenu charakteru odplaty za zákonom zriadené vecné bremeno, a to ani s odvolávkou na jeho dočasný charakter (do vykonania pozemkových úprav), keďže podľa § 7 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov možno pozemkové úpravy začať aj na základe žiadosti účastníka, ktorým je v zmysle § 6 ods. 1 písm. a) tohto zákona aj vlastník dotknutého (zaťažného) pozemku. Nemožno sa preto stotožniť s argumentáciou, v zmysle ktorej dôvodom na zmenu charakteru odplaty za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. má byť to, že súčasný najvyšším súdom jednoznačne ustálený výklad daného zákona nevyvíja tlak na mestá a obce pristúpiť k zmluvnému riešeniu vzniknutého stavu.

28. Pokiaľ teda v čase účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. mala odplata za zákonné vecné bremeno charakter jednorazovej náhrady (čo ústavný súd v predmetnom náleze nespochybnil), je nelogické, aby sa tento jej charakter menil len z dôvodu plynutia času.

29. Samotný ústavný súd konštatoval (III. ÚS 621/2023), že bez zmeny zákona nemá priestor na zmenu doterajšej pozície, a teda doterajšej ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, avšak následne bez spomenutej potrebnej zmeny zákona len na základe plynutia času ústavný súd mení názor v otázke posudzovania finančnej náhrady za vecné bremeno.

30. Zúčastnená osoba uviedla, že z jej strany (tak ako určite aj zo strany iných miest, obcí a samosprávnych krajov) dochádza k postupnému usporadúvaniu vlastníckych vzťahov k pozemkom, na ktorých sa nachádzajú stavby a iný majetok vo vlastníctve mesta a na ktoré sa vzťahuje aj aplikácia zákona č. 66/2009 Z. z. K predmetnému usporadúvaniu však dochádza v rámci finančných možností a s ohľadom aj na povinnosť mesta ako samosprávy zabezpečovať aj iné verejné potreby obyvateľov (sociálne potreby, školstvo, doprava a infraštruktúra, životné prostredie a nakladanie s odpadmi, kultúra, šport a pod.), pričom na ich plnenie sú taktiež potrebné finančné prostriedky z toho istého rozpočtu mesta. Zároveň sú finančné možnosti častokrát poznačené rôznymi okolnosťami, ako napríklad štátom prijaté konsolidačné opatrenia verejných financií, výdavky spojené s pandemickými opatreniami, ekonomické poklesy a pod.

31. O záujme mesta Košice usporadúvať takéto nevysporiadané pozemky pod stavbami a iným majetkom, ktorý na neho prešiel zo štátu podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov, svedčí aj vykupovanie pozemkov v lokalite

Borovicového hája v priebehu rokov 2019 až 2021, ako aj verejný prísľub mesta Košice na účely odkúpenia pozemkov v areáli Zoologickej záhrady Košice, ktorého konečné znenie ako výsledok prípravy a diskusie s vlastníkami bolo prijaté Mestským zastupiteľstvom v Košiciach 11. septembra 2025. V rámci tohto verejného prísľubu sa mesto Košice zaviazalo majetkovoprávne usporiadať s vlastníkami pozemky v areáli ZOO Košice za vopred stanovených podmienok, pričom na plnenie tohto prísľubu bol prijatý záväzok, že mesto v rámci svojich finančných možností každoročne vyčlení v rozpočte sumu vo výške najmenej 100 000 eur s možnosťou jej navýšenia až na sumu 300 000 eur, a to s prihliadnutím na rozpočtové možnosti mesta tak, aby to neohrozilo chod samosprávy.

32. Tento proces však bude s ohľadom na rozsiahlosť dotknutých nevysporiadaných pozemkov a s tým spojené množstvo k tomu potrebných finančných prostriedkov prebiehať v rozmedzí ďalších niekoľkých rokov (možno až desiatok rokov), pričom mesto tento proces nedokáže bez finančnej alebo inej majetkovej podpory štátu nijakým spôsobom urýchliť.

33. Zúčastnená osoba navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel.

III.3. Replika sťažovateľov:

34. Sťažovatelia na výzvu ústavného súdu reagovali na vyjadrenie predsedu krajského súdu podaním z 20. januára 2026.

35. Podľa sťažovateľov aj ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu môže byť v rozpore so základnými právami sťažovateľov. Ten istý krajský súd úplne opomenul, že rozhodol vo vzťahu k sťažovateľom tak, že nemajú nárok na jednorazovú náhradu, ale na opakovanú náhradu, už v predchádzajúcich rozhodnutiach. Teda účastníkom konania boli samotní sťažovatelia, nie iné subjekty. A o 12 rokov neskôr ten istý krajský súd v rovnakej veci rozhodol, že sťažovatelia mali žiadať jednorazovú odplatu.

36. Cieľom zákona č. 66/2009 Z. z. je majetkovoprávne usporiadanie, teda aby sa jednotky územnej samosprávy stali vlastníkami pozemkov, preto vecné bremeno má byť podľa zákona dočasné, a to do usporiadania.

37. Od roku 2020, keď najvyšší súd rozhodol, že odplata za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. má byť jednorazová, mesto Košice prestalo vykupovať aj zamieňať pozemky, na ktoré sa vzťahoval tento zákon. Teda právnym názorom o jednorazovej odplate sa poprel zmysel a cieľ zákona č. 66/2009 Z. z. Územná samospráva prestala vysporiadávať pozemky, ktoré vysporiadávať mala, a preto ak má byť dosiahnutý cieľ a zmysel zákona č. 66/2009 Z. z., odplata za vecné bremeno musí byť opakovaná, inak celý zákon a úprava o zámenách, kúpnych zmluvách a pozemkových úpravách je zbytočná.

38. Vlastníkovi zostáva iba holé vlastnícke právo. V podstate je to faktické vyvlastnenie bez odplaty, pretože nikto nevedel, že o 11 rokov najvyšší súd rozhodne tak, že odplata je jednorazová a už premlčaná.

39. Krajský súd uvádza, že ak by ústavný súd dospel k záveru o porušení základných práv sťažovateľov rozhodnutím krajského súdu, bolo by to v rozpore s predvídateľnosťou súdnych rozhodnutí. To však podľa sťažovateľov vôbec nie je pravda. Práve naopak, sťažovateľom už bola

priznaná opakovaná náhrada za tie isté pozemky podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Predvídateľné súdne rozhodnutie pre sťažovateľov je iba rozhodnutie o opakovanej náhrade za vecné bremeno.

40. Sťažovatelia na výzvu ústavného súdu reagovali aj na vyjadrenie zúčastnenej osoby podaním z 27. januára 2026, v ktorom uviedli, že spočiatku bola rozhodovacia prax ustálená tak, že odplata za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je opakovaná. Teda 10 rokov súdy rozhodovali, že sťažovatelia majú nárok na opakovanú náhradu za vecné bremeno, ktoré má byť dočasné.

41. Od roku 2020, keď najvyšší súd rozhodol, že odplata za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. má byť jednorazová, mesto Košice prestalo vykupovať aj zamieňať pozemky, na ktoré sa vzťahoval zákon č. 66/2009 Z. z.

42. Vo vzťahu k mestu Košice je dôležité uviesť, že sa vyjadrilo písomne, že nebude riešiť pozemky (kupovať, zamieňať, vysporiadať), ku ktorým má vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., a to napriek tomu, že zo zákona jednoznačne vyplýva, že má urobiť pozemkové úpravy, má pozemky vysporiadať.

43. Sťažovatelia trvajú na tom, že zákon č. 66/2009 Z. z. nie je v súlade s ústavou, preto trvajú na návrhu, aby senát podal návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov.

44. Vzhľadom na už uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd ich ústavnej sťažnosti vyhovel.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

45. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti na základe podaní krajského súdu a sťažovateľov, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo súdneho spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.1. K namietanému porušeniu základných práv napadnutým postupom a rozhodnutím krajského súdu:

46. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia označených základných práv napadnutým postupom a rozsudkom krajského súdu, v ktorom bola podľa sťažovateľov ústavne neudržateľným spôsobom riešená otázka jednorazovej náhrady za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., ktorá už je navyše premlčaná.

47. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, teda z ústavného hľadiska neudržateľné s priamym dopadom na základné práva v intenzite ústavnej relevancie.

48. Sťažovatelia nie sú prví, ktorí namietajú nespravodlivosť výkladu zákona č. 66/2009 Z. z. zo strany všeobecných súdov. Samotná právna úprava náhrady za zákonné vecné bremeno bola niekoľkokrát predmetom konania pred ústavným súdom na základe návrhu všeobecného súdu – či už to bol súlad § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. (PL. ÚS 7/2022, PL. ÚS 1/2020, PL. ÚS 24/2020

a PL. ÚS 16/2021), súlad § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. o telekomunikáciách v znení účinnom do 30. júna 2000 a súlad § 66 ods. 5 zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení účinnom do 31. januára 2022 (PL. ÚS 35/2015, PL. ÚS 15/2021), súlad § 69 ods. 10 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov účinného do 31. augusta 2012 (PL. ÚS 28/05), súlad § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (PL. ÚS 14/2016, PL. ÚS 15/2016, PL. ÚS 3/2022) a vo veci sp. zn. PL. ÚS 7/2022 súlad § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov. Návrhy všeobecných súdov v týchto veciach však neboli doteraz (až na jednu výnimku – sp. zn. PL. ÚS 35/2015, pozn.) predmetom meritórneho posúdenia ústavným súdom, ale boli odmietnuté.

49. Nemožno poprieť (ustálenú) rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, kde najvyšší súd opakovane konštatoval, že náhrada za zriadenie a trvanie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je náhradou jednorazovou (napr. 2Cdo/151/2020, 5Cdo/175/2019, 5Cdo/63/2021). Túto rozhodovaciu prax pritom opakovane odobril aj samotný ústavný súd (napríklad III. ÚS 537/2021) a sťažnosti s obdobnou argumentáciou, ako predložili sťažovatelia, opakovane odmietal ako neopodstatnené.

50. Na druhej strane ústavný súd poukazuje na uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 12/2025-16 z 28. mája 2025, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. júna 2025, kde v bode 24 ústavný súd uviedol, že „Ani ustálená súdna prax nie je nemenná a odklon od nej je možný... a môže byť odôvodnený aj zmenou sociálnych alebo ekonomických pomerov alebo inými okolnosťami, ktoré môžu ospravedlniť rozdielny prístup k spôsobu vyvažovania dotknutých práv účastníkov právneho vzťahu. V spore, z ktorého vyšiel prejednávaný návrh, môže byť okolnosťou odôvodňujúcou prekonanie skoršej judikatúry najvyšších súdnych autorít fakt, že ani po takmer 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. nebol dosiahnutý jeho účel. Tým bolo prioritne definitívne usporiadanie vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou, resp. vyšším územným celkom, ako vlastníkom delimitovanej stavby, a to zákonom predpokladanými nástrojmi (§ 2 ods. 1 a 2 zákona), a nie ďalšie fakticky časovo neurčité (do vykonania pozemkových úprav) zakonzervovanie stavu núteného obmedzenia vlastníckeho práva vlastníka pozemku bez náležitej kompenzácie.“.

51. V náleze sp. zn. II. ÚS 369/2025 z 24. septembra 2025 ústavný súd konštatoval, že neprihliadnutie krajského súdu na aspekt plynutia času v kontexte jeho dopadu na spravodlivosť a „udržateľnosť“ ustálenej rozhodovacej praxe spôsobilo, že došlo k porušeniu práv sťažovateľov na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie, a to napriek skutočnosti, že v čase rozhodnutia krajského súdu sa výklad a uplatňovanie právnej otázky náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. riadili ustálenou rozhodovacou praxou, v zmysle ktorej má náhrada za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. jednorazový charakter.

52. V uznesení sp. zn. PL. ÚS 9/2026 z 25. marca 2026 ústavný súd posudzoval súlad zákona č. 66/2009 Z. z. s ústavou a medzinárodnými dohovormi, pričom okrem iného zdôraznil, že „... dôvodom (potenciálne neúmerneho) zásahu do vlastníckeho práva vlastníkov dotknutých pozemkov nie je samotná existencia napadnutého právneho predpisu (zákona č. 66/2009 Z. z.), ale dlhodobá nečinnosť samospráv ako vlastníkov delimitovaných stavieb pri uskutočňovaní vyvažovacích opatrení podľa § 2 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. (pričom ústavný súd chápe, že táto

nečinnosť môže mať rozličné príčiny), no predovšetkým nečinnosť štátu ako garanta pozemkových úprav (§ 2 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z.). Postačujúci bude nevyhnutný odklon od recentne ustáleného právneho názoru najvyššieho súdu o jednorazovom charaktere predmetnej náhrady. Samozrejme, ani posudzovanie náhrady ako opakujúceho sa nároku neznamená všeobecnému súdu skúmať a zohľadniť individuálne relevantné okolnosti prípadu (vrátane napr. výšky už skôr priznanej náhrady alebo špekulatívneho postupu vlastníka dotknutého pozemku – k tomu pozri rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 2. 7. 2019, sťažnosť č. 4014/12) tak, aby poskytnutá súdna ochrana bola spravodlivá...“.

53. Ústavný súd si je vedomý toho, že predvídateľnosť rozhodovania a princíp právnej istoty sú zásadné a dôležité pri rozhodovaní. Aj z tohto dôvodu bolo potrebné zvážiť, či mohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov krajským súdom, ak v čase, keď odvolací súd rozhodoval, ešte úvaha ústavného súdu o zmene smerovania dotknutej judikatúry nemohla byť odvolaciemu súdu známa.

54. V tejto súvislosti plénum ústavného súdu uznesením sp. zn. PLz. ÚS 1/2026 z 15. apríla 2026 rozhodlo, že „právny názor ústavného súdu, podľa ktorého okolnosť odôvodňujúcu prekonanie skoršej judikatúry najvyšších súdnych autorít o povahe náhrady za vecné bremeno zriadené podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov môže tvoriť fakt, že ani po 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona nebol dosiahnutý jeho účel spočívajúci v definitívnom usporiadaní vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou alebo vyšším územným celkom ako vlastníkom delimitovanej stavby, je uplatniteľný len na právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov vyhlásené po právoplatnosti uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025“.

55. Posudzovaná vec sťažovateľov bola iniciovaná ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. septembra 2025 a smeruje proti postupu a rozsudku krajského súdu č. k. 5Co/63/2024-290 z 29. mája 2025, ktorý bol vyhlásený pred právoplatnosťou uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. 12/2025 z 28. mája 2025, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. júna 2025. Podľa § 13 ods. 1 zákona o ústavnom súde je senát ústavného súdu rozhodujúci o sťažnosti sťažovateľov v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/2026. Krajský súd vychádzal pri rozhodovaní vo veci sťažovateľov z v tom čase ustálenej rozhodovacej praxe všeobecných súdov, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto časti nevyhoviel (výrok nálezu).

IV.2. K návrhu sťažovateľov na podanie návrhu senátom ústavného súdu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade právnych predpisov:

56. Sťažovatelia zároveň s ústavnou sťažnosťou podali návrh, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania o súlade zákona č. 66/2009 Z. z. s čl. 1, čl. 12, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu z dôvodu, že podľa ich názoru § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je neústavný.

57. V prvom rade je potrebné načrtnúť niektoré výkladové tézy súvisiace s novokoncipovanou ústavnou a v nadväznosti na ňu zákonnou úpravou účinnou od 1. januára 2025 v konsenze s uznesením sp. zn. IV. ÚS 151/2025.

58. Návrh podľa čl. 127 ods. 5 ústavy sa podáva spolu s ústavnou sťažnosťou a je s ňou obsahovo previazaný. Práve jeho akceptácia najprv senátom a potom plénom ústavného súdu má totiž podmieniť úspech sťažovateľa pri ochrane jeho základného práva alebo slobody podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v kontexte normatívnej zmeny podľa čl. 125 ods. 3 ústavy, a to oproti stavu právneho poriadku Slovenskej republiky *de lege lata*, ktorý, naopak, úspech sťažovateľa marí, hoci by z hľadiska právneho predpisu vyššej právnej sily nemal. Sprostredkovane, resp. obsahovo teda ide o sťažnostnú námietku, aj keď s viazanosťou ústavného súdu len jej rozsahom (normatívnym zameraním), a nie aj jej dôvodmi, teda argumentáciou príčin relevantného nesúladu (§ 131a ods. 2 zákona o ústavnom súde); to sa však netýka viazanosti ústavného súdu rozsahom a dôvodmi samotnej ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), ktorá je v procesnej súvzťažnosti určujúca. Z už uvedených dôvodov ústavný súd nemôže byť viazaný východiskom ústavnej sťažnosti (súlad relevantných právnych predpisov) a zároveň byť viazaný opačným východiskom jej sprievodného návrhu (nesúlad tých istých právnych predpisov). V naznačenej súvislosti je relevantné to, či je primárny návrh ústavnej sťažnosti na rozhodnutie, ktorého sa sťažovateľ domáha (§ 43 ods. 1 v kontexte s § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde), kompatibilný s návrhom podľa čl. 127 ods. 5 ústavy (§ 123 ods. 4, § 131a ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde).

59. V alternatívnom vyjadrení, návrh podľa čl. 127 ods. 5 ústavy má zmysel a je spôsobilý na vecný prieskum, ak sťažovateľ tvrdí, že platné a účinné znenie pre posúdenie veci relevantného právneho predpisu mu neumožnilo pred podaním ústavnej sťažnosti a neumožňuje ani v konaní o nej uspieť, taký úspech sa však pokúša dosiahnuť prostredníctvom normatívnej zmeny vyvolanej vyslovením nesúladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 3 ústavy.

60. Možnosť úspešného uplatnenia návrhu podľa čl. 127 ods. 5 ústavy je podmienená tým, že v prípade, ak ústavný súd (senát aj plénum) akceptuje jeho návrh na vyslovenie nesúladu právnych predpisov, privodí to jeho úspech v konaní o ústavnej sťažnosti. V takom prípade je ústavná sťažnosť primárne podaná s návrhovým predpokladom nesúladu právnych predpisov, pričom jej úspech závisí od vyhodnotenia tejto otázky senátom a v prípade jeho kladnej odpovede plénom ústavného súdu; negatívna odpoveď senátu alebo pléna ústavného súdu potom znamená nielen neúspech návrhu podľa čl. 127 ods. 5 ústavy, ale aj samotnej ústavnej sťažnosti.

61. Ústavný súd konštatuje, že predmetom uznesenia pléna ústavného súdu č. k. PL. ÚS 12/2025-16 z 28. mája 2025 bolo rozhodovanie o návrhu Mestského súdu Košice na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy o súlade § 2 ods. 1 a 2 a § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z. z. Ústavný súd uvedeným rozhodnutím tento návrh odmietol.

62. V súlade s uznesením sp. zn. PL. ÚS 9/2026 z 25. marca 2026 (bod 27 uznesenia) ústavný súd konštatuje, že dôvodom (potenciálne neúmerneho) zásahu do vlastníckeho práva vlastníkov dotknutých pozemkov nie je samotná existencia napadnutého právneho predpisu, ale dlhodobá nečinnosť samospráv ako vlastníkov delimitovaných stavieb pri uskutočňovaní vyvažovacích opatrení podľa § 2 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. (pričom ústavný súd chápe, že táto nečinnosť môže mať rozličné príčiny), no predovšetkým nečinnosť štátu ako garanta pozemkových úprav (§ 2

ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z.). Postačujúci bude nevyhnutný odklon od recentne ustáleného právneho názoru najvyššieho súdu o jednorazovom charaktere predmetnej náhrady.

63. Sťažovatelia podali zároveň s ústavnou sťažnosťou aj návrh týkajúci sa posúdenia súladu § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Táto otázka už bola predmetom prieskumu ústavného súdu. Ústavný súd konštatuje, že o danej otázke už rozhodoval uvedenými uzneseniami (PL. ÚS 12/2025, PL. ÚS 9/2026).

64. V nadväznosti na uvedenú argumentáciu ústavný súd konštatuje, že námietky vznesené sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti týkajúce sa ich návrhu na prerušenie konania a predloženie veci plénu ústavného súdu nesignalizujú existenciu dôvodov, pre ktoré by ústavný súd mal prerušiť konanie a predložiť vec plénu ústavného súdu na rozhodnutie o súlade § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. s čl. 1, čl. 12, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto časti nevyhovel (výrok nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2026

Miroslav Duriš
predseda senátu